

Waterveiligheid en gebiedsontwikkeling Ravenstein-Lith

Tussen het vestingstadje Ravenstein en de stuw bij Lith ligt een Maastricht van 18 km met een urgente waterveiligheidsopgave. De aanpak hiervan vraagt een krachtig samenspel tussen dijk en rivier. Samen met gebiedsopgaven voor ruimte, economie en natuur wordt dit uitgewerkt in een integrale verkenning (MIRT en HWBP).

De Meanderende Maas: een onontdekt gebied met potentie als omvangrijk en uniek landschap.

Gezien de urgente waterveiligheidsopgave en op verzoek van de Minister is in 2016 een MIRT onderzoek uitgevoerd voor dit gebied. In dit MIRT onderzoek is uitgezocht welke bijdrage rivierverruiming kan leveren aan de waterveiligheidsopgave en welke kansen dat schept voor het gebied.

Dit heeft geleid tot de integrale visie *De Meanderende Maas* met concrete mogelijkheden om de komende decennia aan de waterveiligheid én gebiedsontwikkeling te gaan werken. Het gebied van de Meanderende Maas kent een krachtige en unieke wisselwerking tussen de herkenbare natuurlijke oude meanders en de cultuurtechnische ingrepen van de kanalisering. Door uitvoering van alle plannen ontstaat een aaneengesloten rivier-oevergebied van 3500 hectare. Hiermee wordt ook een fors deel van het Natuur Netwerk Brabant gerealiseerd.

De combinatie met de rijke, veelal nog zichtbare historie (zoals de vestingstadjes in de Zuiderwaterlinie) geeft dit gebied de potentie om uit te groeien tot een 'nieuw' landschap met een bovenregionale aantrekkingskracht. Het straalt uit naar de steden 's-Hertogenbosch en Nijmegen, voegt een attractief landschap toe en verbetert daarmee de recreatieve mogelijkheden en de ruimtelijke kwaliteit langs deze stedelijke as als geheel.

Maatregelen vanuit een samenhangend gebiedsbeeld

De maatregelen in de *Lelyzone* dicht bij de rivier leveren de grootste waterstandsverlaging op. Ze bouwen voort op de kanalisatie in de jaren '30 door ingenieur Lely. Het gaat hierbij om verbreden van het zomerbed en weerdverlaging. Beide typen maatregelen vergen nog nader onderzoek om tot een zorgvuldige afweging te komen. Daarbij hoort ook een strategie die de karakteristieke bakenbomen toekomstperspectief biedt.

Het herstel van de oude *boogmeanders* vormt de spil voor landschappelijke en ecologische ontwikkeling van het gebied. Het gaat concreet om het deels reactiveren van twee oude Maasmeanders en een hoogwatergeul bij kasteel Oijen. Hiermee wordt voortgebouwd op lopende en al eerder uitgevoerde projecten zoals Keent en de Hemelrijkse Waard.

De verkenning is gericht op realisatie voor 2030. Binnen die periode zijn *dijkverbeteringsmaatregelen* nodig aan Brabantse zijde. Als geen rekening wordt gehouden met rivierverruiming moet de dijk naar schatting een 70 cm tot 120 cm hogere waterstand kunnen keren.

Urgente opgave waterveiligheid

Vanaf 2017 gelden nieuwe landelijke veiligheidsnormen waar dijken in 2050 aan moeten voldoen. De Maasdijk tussen Ravenstein en Lith krijgt een hoge veiligheidsnorm, want bij een eventuele dijkdoorbraak hier krijgen ook de inwoners en bedrijven van 's-Hertogenbosch met hoogwater te maken. Daarom krijgt deze dijk (een traject van 25 km) prioriteit en moet hij in 2025 verbeterd zijn. Bij verbetering gaat het ook om het voorkomen van *piping*. Naast dijkverbetering kan ook rivierverruiming bijdragen aan waterveiligheid. Door een deel van de hogere waterstanden zo op te vangen zal op delen van de Maasdijk aan Brabantse én Gelderse zijde minder verhoging nodig zijn. De dijkverbetering aan Gelderse zijde is na 2030 aan de orde.

Bij dijkverbetering is er aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en recreatieve routes. Op ruimtelijk kwetsbare dijktrajecten zijn maatwerkoplossingen nodig.

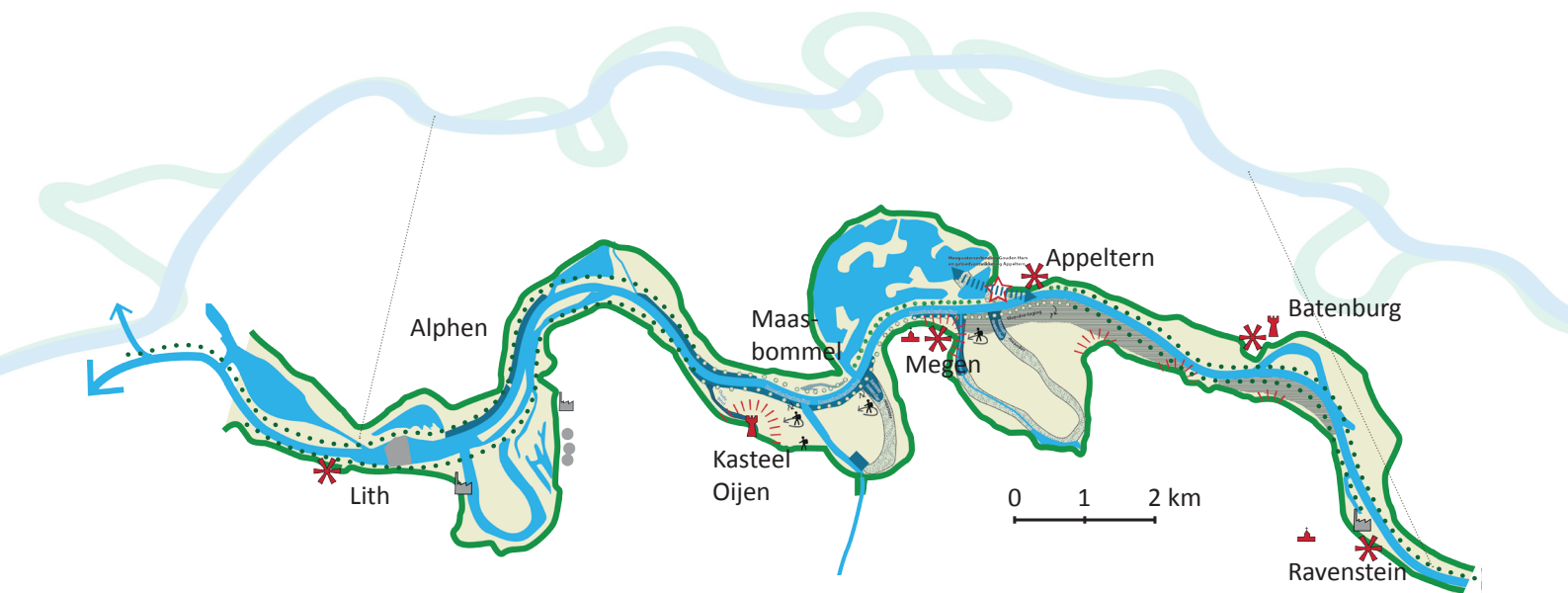
Benutten van de potenties om 'een gezicht' naar de Maas te creëren bij historische vestingstadjes als Ravenstein en Megen en het kasteel Oijen zijn belangrijke maatregelen voor het gebied. Ook versterken van routes is belangrijk: in de uiterwaarden, op de dijken en over de rivier heen. Economische ontwikkeling wordt gestimuleerd door de toegang van de haven van Oss te verbeteren. De herontwikkeling van een buitendijks bedrijfsterrain bij Appeltern kan een kwaliteitsimpuls geven in combinatie met weerdverlaging.

Aan de slag met een integrale verkenning vanuit MIRT en HWBP

Tijdens de onderzoeksfase is goede ervaring opgedaan met een integrale gebiedsbenadering van het waterveiligheidsvraagstuk door de samenwerking van twee waterschappen, twee provincies, drie gemeenten en partijen als Natuurmonumenten met het rijk. Betrokken partners steunen de stap naar een integrale verkenning. Met behoud van eigen bevoegdheid sturen ze samen op realiseren van een waterveilig en aantrekkelijk gebied door dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling te combineren. De komende jaren gaan de partners ook inwoners en andere belanghebbenden bij de verkenning betrekken. Daarna volgt een officiële procedure zodat de omgeving op de plannen kan reageren.

Dit deel van de Maas kent daarnaast al meerder succesvolle natuurprojecten die krachtig invulling geven aan de Meanderende Maas. Nieuwe projecten voor natuurherstel (o.a. Kaderrichtlijn Water) zijn ook al in voorbereiding. Tijdens de verkenning zal planvorming en uitvoering op onderdelen dan ook parallel plaatsvinden. Een uitdaging maar tegelijk ook een mooie kans om snel tot resultaten te komen.

Projectinformatie

Trekker: Waterschap Aa en Maas.
Partners: provincie Noord-Brabant, gemeente Oss, ministerie van IenM, Rijkswaterstaat, Provincie Gelderland, waterschap Rivierenland, gemeente West Maas en Waal, gemeente Wijchen, Natuurmonumenten, ZLTO. Projectleider: Petra van den Brand (Infram).
Meer informatie: <http://www.aaenmaas.nl/koploper>

© Projectteam Ravenstein-Lith, oktober 2016.

Vereenvoudigd overzicht maatregelen

- dijkversterking
- zomerbedverbreiding
- weerdverlaging
- versterken relatie vestingstadjes - Maas
- bakenbomenstrategie